

Naša razprava naj bo odgovorna

Ni dvoma, da pospešeni procesi in vrtoglava sosledica dogodkov, ki odpirajo nove možnosti pa tudi nevarnosti, tirjajo od partijcev na vseh ravneh globalnega umskega in političnega napora bodisi glede analize, kot tudi glede programskih predlogov o velikih vprašanjih, ki se vse jasneje zarisujejo v novem svetu soodvisnosti.

Ne da bi se odpovedovali preteklosti, se moramo zamisliti o bodočnosti, ki jo je treba graditi, in iskati čim širše soglasje pri prenovi, ki naj bo tudi drzna, z resno obravnavo ter z občutkom za odgovornost in mero.

Dolga izkušnja nam komunistom pomeni bistveno osnovo za nadaljnji prodor širokega gibanja, ki ga predstavljamo, ter razmahemo naše odnose v evropskem polju socialističnih, naprednih in reformatorskih sil, v katerem že dolgo delujemo, pa tudi zato, da olajšamo našo prisotnost v Socialistični internacionali; to je lahko za nas ter za druge smiselno le, če ostanemo živimo naša ideja in politična podoba, naš ljudski značaj ter sistem vrednot naše partije.

Danes doživljamo zgodovinski trenutek, v katerem se lahko tretja stopnja, ki jo je napovedoval Enrico Berlinguer, uresniči s premostitvijo sovjetskega in socialdemokratskega vzorca. Gre za iskanje, ki se lahko udejanji zgolj v praksi. Seveda, potem ko smo na 18. kongresu dejali o sebi, da smo del evropske leve, lahko razmislimo o naši navzočnosti v Socialistični internacionali, toda avtonomno in z našim imenom ter skozi proces tvorbe revizije same internacionale tudi v luči prošnje po zastopu vanjo iz vzhodnoevropskih držav. Celitev razdorov iz preteklosti v levici in v evropskem delavskem gibanju je bila vselej naš cilj. Mar ni to danes tudi cilj Gorbačova?

Je za to potrebna nova partija? Je naše ime cokla, ki nam brani, da se napotimo v bodočnost? Nepovedujemo si, prosim, da smo izgubljali glasove in člane zaradi imena; če smo izgubljali glasove in člane, nosijo za to točne odgovornosti voditelji na vseh ravneh pa tudi politika, ki smo jo vodili ter izgubljeno veselje do bojev in "trdega dela z ljudmi", kot je dejal Berlinguer. Menim, da je bilo narobe postaviti v ospredje vprašanje spremembe imena, češ, še ta korak, pa bomo dokončno odrešeni. In ravno to se je zgodilo, ko je generalni tajnik v Bologni javno in glasno, še preden je vprašanje postavil pred vodilna telesa, pred televizijskimi kamerami izjavil, da ima v mislih par imen. Tako torej, namesto da bi vprašanje imena sklenilo določen postopek, postaja njegova premisa.

Pa ne le to: rečeno je tudi bilo, da že leta nismo več komunisti, kot da bi naše življenje bilo v

resnici privid, varanje nas samih in tistih, ki so nam sledili. Jaz pa menim, da danes bolj kot kdaj koli zaznavamo, da naše pojmovanje komunizma živi. Ali nemara kdo misli, da pomeni soodvisnost odpoved boju za spremembo naše družbe v smeri socializma? Zakaj naj ubijemo up, ki nas je ustvaril take, kot smo?

In prav danes, ko tečejo v Vzhodni Evropi razburljivi in navdušujoči procesi, ki nam dajejo prav, trešči v nas predlog, ki seje med nami določeno zbežanost, izvrst večine, ki sama tolmači Occhettov predlog z dokaj raznovrstnimi poudarki. Tiste pa, ki mu nasprotujejo, prištevajo med konservativce, zastarele, preživete. Mislim, da bomo v korak z zgodovino stopili s političnimi dejanji in ne s trenutnimi pridevniki, pa čeprav ne manjka takih, ki bi radi neke vrste končnega obračuna, ki bi nas potisnil daleč nazaj. Potrebno je kvečjemu vneto merjenje programov, ki naj mu bo italijanska levica dostojno kos, ne pa zapravljanje velikega zgodovinskega premoženja bojev, ki smo ob njih zrasli v drugačno partijo, ki je zmogla velikih prenovitev, trdna ob veliki ideali in širokih obzorij ter z jasno izrisano samobitnostjo.

Nazadnje še o ustanovnem procesu: če KPI misli priti z drugimi do nove levičarske sile na italijanskem političnem prizorišču, tedaj postane sprememba imena logična posledica, saj je to možnost predočil že 18. kongres.

Bojim pa se, da se utegne danes ustanovni postopek sprevreči v naše samožrtvovanje na oltarju neke meglenice, ne pa nove sile; zagadelj to ne nudi učinkovitega oporišča naši množični organizacijski zakoreninjenosti znotraj obzorja difuzne in preplavljene leve v italijanski stvarnosti in v našem mestu. Nikakršnih težav nimam, da bi se družil z drugimi, če so le—ti za to.

Zato menim, da trditev "KPI naj še dalje ostaja", kot označja resolucija Natta—Ingrao—Tortorella, ne pomeni nazadnjaškega gesla, kajti pogoj tega ustrajanja pri partiji tiči v globoki prenovi njenega bistva in njenega razmerja do družbe.

Ko bi v primeru, da Occhettov predlog prodre v zdajšnji obliki, prišlo do osipa tovarišev tedaj bi odgovornost tistih, ki so take razmere ustvarili, bila težka. Enotnost stranke — ne monolitna pač pa sestavljena iz več in manjšin ter prevzeta z dialektično vneto — naj bi ne bila vzrok za diasporo, kvečjemu za njeno nasprotje. Delovati moramo ob polnem spoštovanju vseh ter z jasno odgovornostjo, zapisani zgolj lastni vesti.

CLAUDIO TONEL

PREDKONGRESNA TRIBUNA

O pravih komunistih in zelenih integralistih

Zadnje čase zanima ljudi predvsem to za koga se je nekdo odločil. Zato najprej o tem. Od vsega začetka podpiram Occhettov predlog, za katerega menim, da je prišel nekoliko z zamudo. Med podpisniki tega predloga so mi najbližji pogledi, ki jih zagovarja Napolitano, deloma Borghini in predvsem odgovorni za okolje Giovanni Berlinguer. Z nobenim od teh pa se ne nameravam poročiti in če se v bodočnosti ne bom s kom izmed njih strinjal bom pač to povedal, saj pričakujem, da v bodoči organizaciji leve, za katero se zavzema Occhettov predlog, molk pred zunanjostjo ne bo veljal za krepko.

Ceprav v Occhettovem predlogu, razen zamude, ne vidim večjih pomanjkljivosti nisem pripravljen priseči, da bo dal zaželene rezultate. Vendar druge poti za sedaj ne vidim. Če bi zgodovina ocenila predlog z oceno sedem na deset, bi bil to že velik uspeh. Za razliko od preteklosti, ko smo pogosto mislili, da zgodovina dela za nas in da imamo zato resnico takorekoč v žepu, je pot na katero, upam, da bomo stopili popolnoma nova brez naprejšnjih resnic; zato pa toliko bolj privlačna. Zame je hoja po brezpotju dosti bolj privlačna, kot hoja po markiranih poteh, čeprav se človek občasno znajde pred težko prehodnimi stenami in prepadi, ter se mora zato deloma vračati nazaj. Odkrivanje novega pa me bolj privlači, kot ponavljanje starih litanij, čeprav je navadno bolj naporno in uspehi navadno niso v naprej zagotovljeni. Kam vodi stopicanje po starih poteh, pa jasno kaže primer francoske KP, član katere, če bi živel v Franciji, že davno ne bi bil več. Ker je že govora o drugih organizacijah naj povem, da so mi kar se Slovenije tiče, najbližji Pučnikovi socialdemokrati.

Odkar se rušijo režimi, ki so se nazivali za socialistične ali celo komunistične (tudi mi smo jih dolgo, predolgo, imeli za take) sem večkrat prisostvoval diskusiji, o tem kaj je pravi komunist, oziroma kdo je pravi komunist. Glede tega, da režimi na vzhodu nimajo dosti kaj odpraviti z ideali za katere se mi borimo, se je strinjala velika večina. O pravih komunistih pa sta se pojavljali dve mnenji: prvo, večinsko je pravilo, da je diskusija sama na sebi brezpredmetna saj lahko postane član KPI vsakdo, ki se strinja s statutom in da obstajajo torej le člani, ki imajo enake pravice in enako dostojanstvo. Drugo mnenje pa je trdilo ne samo, da pravi komunisti obstajajo, temveč tudi, da številni člani KPI niso pravi komunisti, medtem ko številni pravi komunisti niti nimajo izkaznice.

Diskusija, sama na sebi, me ne bi posebno prizadela, saj mi je že od mladih let kvantna mehanika bližja od klasične, mehanicistične fizike. Za kvantno mehaniko pa pojem "pravi" ne obstaja. Prav

tako sem že davno opazil, da ravnesje dveh nasprotujočih si sil da pogosto dobre rezultate, medtem ko prevlada ene same sile vodi v krizo. En sam primer, če bi v Italiji ukazala samo FIAT, bi naš družbeni red bil precej podoben suženjskemu. Če bi ukazali samo sindakati pa bi bil podoben propadlim ali propadajočim realsocialističnim režimom. Ravnesje med obema pa nam omogoča, da je Italija med prvimi petimi razvitimi državami na svetu.

Že precej časa teče med zagovorniki zaščite okolja razprava, kako bi najbolje uresničili zamisel o Kraškem parku. Trenutno sta se izkristalizirali dve stališči: prvo zagovarja ustanovitev državnega parka, ki bi mu načeloval iz Rima imenovan direktor. Drugo stališče pa zagovarja Deželni park, katerega naj bi upravljale domače občine same ali pod okriljem Kraške gorske skupnosti. Osebnostno zagovarjam drugo stališče, čeprav nimam težav priznati, da tudi prvo ni iz trte izvito, saj ko sem se odločil in zbiral argumente v prid posameznega stališča sem se odločil za druga s šest argumenti za in štirimi proti. Popolnoma naravno se mi zdi, da so drugi posamezne argumente vrednotili drugače in prišli do drugačnih zaključkov. Zelo pa me moti, da nekateri skušajo svoja stališča uveljaviti za vsako ceno mimo vsake demokratične dialektike in mimo volje prizadete prebivalstva, saj so oni pravi, oni vedo kaj je treba narediti

in če ne gre drugače je treba to drugim vsiliti.

Ta zeleni integralizem me nemalo zaskrbljuje, saj je bil pojem pravi ali pravoverni v bližnji in daljni zgodovini tako zlovesč. Kdor ni pravi ali pravoverni, je nujno nepravi, krivoverec, revizionist torej v najboljšem primeru na zgrešeni poti, če ne celo namerni škodljivec in zato sovražnik ali celo izdajalec. Za sovražnike, škodljivce in izdajalce pa je od vedno veljalo, da jih je treba na kakšen način onemogočiti, izobčiti, če ne celo fizično eliminirati; od tu grožnje, preganjanje, križanje, inkvizicija, grmada, Sibirija, Goli otok, da se omejim le na nekatere izmed široko uporabljanih sredstev. Pa kljub temu problema niso rešili. Navadno je odločal kdor je imel oblast in štel sebe za pravega, tistega, ki mu je oblast ogrožal pa za nepravega. Toda oblast je minljiva in pravi nato postanejo nepravi in narobe.

Osebnostno menim, da je obstajal le en komunizem, tisti, ki se je uveljavil v realsocialističnih državah. Ta je sedaj v vsesplošni krizi in ne vzbuja pri ljudeh nobene simpatije; drugačen komunizem pa ni nikjer zaživel. Zato mislim, da je treba vzeti znanje, da beseda komunizem vzbuja pri večini ljudi prej odpor kot simpatijo. Seveda ne osporavam nikomur pravice, da se sklicuje na vzhodu izdane ideale in se naprej imenuje s starih imenom. Mene to že dolgo ne privlači.

STOJAN SANCIN

OBLETNICA USTANOVITVE NAŠE STRANKE

Kaj si pričakujemo od KPI v 90. letih?

NASTOP PROF. IVANA VERČA NA LETOŠNJEM SREČANJU V POČASTITEV 69. OBLETNICE KPI.

Zdi se mi, da je potreben krajši predgovor, preden odgovorim na vprašanje, ki nam je na tem srečanju zastavljeno.

Sleherno politično gibanje, vsaka skupina ljudi, ki se organizira, da bi bila s svojimi predlogi navzoča v neki skupnosti, odraža vendarle zgolj eno izmed možnih družbenih, političnih ali državljskih zavesti v sami skupnosti. Tak odraz pa je spet rezultat neke kulturne zavesti, kar pomeni predvsem osebnostno zmožnost presnavljanja informacij. Kolikor večje je število tistih, ki premorejo lastno kulturno zavest, tem večja je možnost, da se le—ta pretvori v kolektivno kulturno zavest. Osebnost ne vidim v tem protislovju, kajti sam pojem informacije govori navsezadnje o svetu, kot se nam kaže. To množi-

co informacij pa poedina zavest odbira in razvršča v hierarhično lestvico: nekatere izpostavlja, druge opušča. Sam pojem kolektivne zavesti pa pomeni v bistvu posledico enakega izbora informacij, ki naj bodo deležne presnavljanja. Presnavljati, ne pa zgolj sprejemati informacije; zreti na svet kot na polje potencialno neskončnih izraznih možnosti in se zato odrekati slehernemu vnaprejšnjemu branju na osnovi "že postavljene" in "že predelane" predstave resničnosti: to so značilne poteze in — po mojem — prednosti kulture, ki ji navadno pravimo laična. Odlikuje jo pred drugimi vrstami kultur obravnavanje resničnosti, kot nenehno spreminjajoče se stvarnosti, zato pa terja od nas neusahljivega presnavljanja informacij, ki jih stvarnost sama sproti izžareva.

IVAN VERČ

■ Nadaljevanje na 4. strani

POSEG TAMARE BLAŽINA IN GOVOR STOJANA SPETIČA NA OBČNEM ZBORU SKGZ

Prisluhnimo novemu v naši manjšini

Moj poseg ne bo osredotočen na eno ali več točno definiranih tematik, ampak je bolj en flaš misli oziroma pogledov na našo stvarnost, ki izhajajo iz osebnih izkušenj. Te svoje izkušnje črpam iz različnih sredin, od šolskega do športnega, od političnega do upraviteljskega. Mislim zato, da je zorni kot iz katerega sledim našemu manjšinskemu dogajanju dokaj raznolik; kljub temu pa obstajajo nekatere skupne točke, ki kažejo na določeno enotnost. Najprej bi spregovorila o splošnem manjšinskem položaju in o vlogi, ki naj jo v tem sklopu ima SKGZ, predvsem pa v odnosu do ostalih komponent. O tem so sicer že govorili ostali razpravljalci, o tem je bilo precej napisanega v odprti tribuni na Primorskem dnevniku. Izkoristim priložnost, da izrazim željo, da bi imeli tribuno še naprej, saj se čuti velika potreba po odprti razpravi. V sedanjih svetovni in tukajšnji politični situaciji, ko se vse tako hitro spreminja, da že skoro težko sledimo in razumemo, kaj se okrog nas dogaja, ko se naglo rušijo miti, v katere smo bili trdno zaverovani, ko prihajajo na dan zanimivi predlogi o razbitju tradicionalnega strankarskega sistema v Italiji — vse to me še bolj navdihuje, da globoko in prepričano verjamem v tako organizacijo kot je SKGZ. Naša manjšina rabi organizacijo, ki je nadstrankarska, ki pa mora stalno voditi račune s politično situacijo in s strankami, ki tu delujejo. Obenem pa mislim, da mora biti naša krovna organizacija v tej politični konfrontaciji subjekt; biti mora pokončna in avtonomna — ne sme podlegati tipičnim napakam oblastniškega sistema, ne sme za vsako ceno iskati enotnosti in sprejemati kar tako kompromisov. Truditi se moramo za akcijsko enotnost, in ne podlegati lotizacijam. V tem okviru bi se dotaknila vprašanja zbora izvoljenih. O tem predlogu se slišijo negativne ocene. Menim, da je to ena izmed oblik enotnega nastopanja, ki je v današnjem trenutku edina možna. Če bodo prišle druge oblike, jih bomo sprejeli. Zbor izvoljenih noče nadomestiti enotne delegacije, ampak je le ena izmed možnih oblik. Čeprav obstajajo različna gledanja, vendar na nekaterih osnovnih načelih je treba ostati dosledni. Mislim tu predvsem na vso problematiko, ki zadeva globalni zaščitni zakon za slovensko narodnostno skupnost v Italiji. Od predstavitve Macanicovega osnutka, se sliši včasih različna stališča in čudne izjave: človek ima vtis kot da se pravzaprav nihče ni zavzemal za globalno zaščito, da so bili vsi za postopnost in podobno. Tudi znotraj nas samih preveča marsikoga prepričanje, da je pravilno vzeti to, kar se nam ponuja, saj je že to korak naprej. Vsi se strinjamo, da ne bomo nikoli prišli do ravni zaščite, ki jo sami predlagamo. Zdi pa se mi, da bi bilo skrajno negativno in politično nezrelo, da bi bili že od vsega začetka v defenzivi. Obratno — biti moramo še bolj napadalni in skušati v tem momentu strniti okoli nas čimvečje število italijanskih demokratičnih sil. Podpis italijanskih intelektualcev, večrajšnja mladinska manifestacija v Gorici sta dokaza, da je treba vztrajati. Če se bomo pa sami umikali, se bojim, da si bomo zapravili dragocen politični kapital. Konec koncev smo v vseh teh letih delali skoro v celoti samo na tem vprašanju; naše ljudi smo tolažili, češ, da se bodo vsi proble-

mi rešili z globalno zaščito. Da bi sedaj pa vrgli puško v koruzo bi bilo res nedosledno. V tem sklopu mislim, da mora SKGZ odigrati vodilno vlogo, biti mora nekakšna vest za stanke, predvsem za tiste, ki se ponajhu tudi s slovenskimi volilci. Tudi znotraj naše krovne organizacije imaš včasih občutek, da se prevečkrat zaradi ljubega miru zamoči, da se išče samo pozitivna dejstva in se noče kritično analizirati negativnih postavk. Tudi znotraj manjšine je potrebna večja "glasnost". Prepričana sem, da je našim ljudem SKGZ potrebna, ne glede na njihovo ideološko prepričanje. Danes je odnos ljudi do politike, do strank zelo negativen. Vse več je ljudi, predvsem mladih, ki se odtujujejo od aktivnega političnega življenja. Seveda je to logična posledica zgodovinskih dogajanj, v Italiji pa političnega sistema, ki postavlja na glavno mesto profit. Tudi v naši manjšini so prisotne te tendence — vedno bolj drsimo tudi mi v to logiko. V naših organizacijah, v naših društvih — povsod kjer smo organizirani je vedno težje dobiti človeka, ki bi bil pripravljen nekaj storiti prostovoljno. Brez denarja se ne da shajati, če pa bomo šli pri vsem našem organiziranem delu samo na tržnost, potem bomo kmalu zapravili vse. S tem nikakor nočem zanikati, da rabimo v vsaki najmanjši strukturi profesionalnost in kvaliteto, da smo na področju izobraževanja premalo storili doslej — trdim le, da nam je zmanjkal tisti idealni zagon, prepričanje da se še vedno da marsikaj narediti na prostovoljni bazi. Ko mi sami drsimo v to, pa se široko po Italiji predvsem med mladimi ustanavljajo prostovoljna gibanja (predvsem v katoliškem taboru), ki skušajo revalorizirati te vrednote. Te vrednote morajo biti osnova za naše organizacije — ob tem pa seveda sposobni kadri, ki bodo znali poskrbeti tudi za materialne osnove in to predvsem v odnosu z oblastjo. Prepričana sem, da bi lahko z večjo strokovnostjo in s trdno voljo dobivali večje podpore javnih in drugih uprav za naše vsestransko delovanje. Tudi pri tem ne smemo podležiti klientelističnemu sistemu, ampak moramo z našim delom, s poznavanjem zakonodaje zahtevati tudi finančna in druga priznanja. Obisk predstavnikov ZSSDI pri predsedniku Olimpijskega odbora, obisk predstavnikov ARCI pri ZSKD nam dokazuje, da se moramo odpirati, da moramo zunaj nas iskati različne poti za okrepitev našega delovanja. Počasi se moramo odpreti našega manjšinskega vitimizma v katerem večkrat iščemo opravičila za našo nedelavnost, za naše napake in zaprtost. Po mojem mnenju obstaja znotraj naše zveze in sploh znotraj manjšine velik potencial, ki ga ne znamo izkoristiti. Včasih imaš občutek, da delaš v začaranem krogu, kjer je prostor samo za tistega, ki misli kot ti, ki se prilagodi sistemu. Zato menim, da mora SKGZ postati bolj odprta, bolj pripravljena poslušati tistega, ki misli drugače, saj potrebujemo za naše nadaljnje delo vse več pripravljenih ljudi. Danes imamo veliko število mladih, sposobnih ljudi, ki stojijo ob robu dogajanja. Skušajmo se jim približati, jih zainteresirati, jim pač dati možnost, da se vključijo. S seboj bodo prinesli nove ideje, svežino, nove metode dela. Tudi v krovni organizaciji morata priti

na dan raznolikost in bogastvo idej, ki so v manjšini prisotne. Mi boste oprostili, če bom pri tem naredila majhen oklepaj in se še enkrat obregnila ob dejstvo, da je naša krovna organizacija še ena od redkih preživelih masklističnih organizacij. Tudi pri nas bo treba poiskati nove oblike dela, ki bodo omogočale tudi ženskam, da se lahko polnopravno vključujejo v naše dogajanje. Tudi pri njih opažam ogromen potencial in kapital, ki ga ne znamo v zadostni meri ceniti in valorizirati. Ob vsem tem pa bi se rada dotaknila tudi Primorskega dnevnika. Nekateri smo lahko naša mnenja izrazili na sestankih po vaseh, ki pa so imeli nasproten učinek, saj na teh sestankih nisi imel občutka, da bi bil mogoče kak kak predlog vzet v postev. Zaradi tega so bili verjetno ti sestanki ukinjeni; če pa so kaki drugi razlogi botrovali sklepu o prekinitvi, potem bi želela, da bi mi jih pojasnili. Še vedno vztrajam pri stališču, da nam je potreben dnevnik, ki bo odražal našo manjšino tako kot je, v vsej njeni politični in življenjski razvejanosti, ki bo dovolj kritičen in ne bo podlegel političnemu spletkarjenju. Ob vsem tem seveda mora biti tudi vsebinsko bogatejši. Če se zavedamo, da stvari ne gredo pravilno, jih je treba popraviti. Pri tem moramo biti pogumni. Za zaključek še eno misel — tudi naša krovna organizacija se mora kdaj pa kdaj dati v razpravo, v razmislek. Ne smemo imeti občutka samozadostitve in popolnosti. To ljudje pričakujejo od nas. Naša stališča, naše delo, vse to moramo preverjati s članicami, z našo bazo. Potrebno je, da med našimi ljudmi odpravimo prepričanje, da o vsem odloča majhna skupina ljudi, ki je polnomočna za reševanje vseh problemov. Potrebni so večji stiki, večja pripravljenost poslušati in reševati tudi najmanjše probleme. Še enkrat bi rada poudarila, da nam je zveza potrebna — istočasno pa sem tudi prepričana, da se moramo posodobiti tako v strukturi kot v metodah dela. Sposobni moramo biti odgovoriti izzivom sodobne družbe. Če bodo naši vodilni organi znali prisluhniti vsemu, kar se znotraj manjšine dogaja in obenem dostojanstveno voditi navzven boj za dosledno zakonsko zaščito ter za uveljavljanje že pridobljenih pravic, potem bomo lahko resnično rekli, da se v tej organizaciji velja aktivno angažirati.

TAMARA BLAŽINA

PISMO UREDNIŠTVU

DA ali NE, kaj storiti?

Za premostitev te velike razprave, ki razdvaja našo Partijo, bi predlagal da bi Partija proglasila narodni partijski referendum s posebnimi obrazci, v katere naj bi vsi volilci, in ne samo komunisti, izrazili svoje mnenje, ne samo glede DA ali NE, ampak tudi glede menjave imena in znaka, vloge Partije v novem političnem obzoru, reforme volilnega sistema in drugo. To bi prekinilo naše notranje razprave in bi dalo neizpodbiten odgovor za bodoče ukrepe. Partija bi postala vse bolj ugledna in utrdila svoj utis v državi. Za razširjenje referenduma bi morali se poslužiti vseh mogočih sedežev, kakor tudi letetič stoinic. Zraven tega je treba oživiti novo obširno

Ne glede na nesprejemljivo omejevalno vsebino je predstavljeni vladni osnutek v zvezi s pravicami naše manjšine odvzel zadnji alibi za nadaljnje zavlačevanje. Seveda bomo še priča poskusom, da se prepreči odobritev kakršnegakoli zakona, pa čeprav najslabšega.

Zato pa moramo, po mojem, storiti vse, kar je v naših močeh, da pripeljemo zakonodajni postopek do konca še pred iztekom mandata ne dobe parlamenta, ki je že stopila v drugo polovico.

Priča smo velikim spremembam v Evropi. Nacionalno vprašanje postaja na vzhodu predvsem, toda postopoma tudi na zahodu, pokazatelj stopnje demokratičnih odnosov v posameznih državah in v meddržavnih odnosih. Zahodna Evropa v svojem integracijskem procesu stremi k uveljavitvi družbe kulturnega in jezikovnega pluralizma.

Seveda ni povsod idila, od Transilvanije do Belfasta so nacionalna trenja lahko tudi element destabilizacije in meddržavnih sporov. Sile, ki jim je tuja demokracija, so tam, kakor tudi pri nas, na delu, da bi s trenji ohranjali stare razprtije in oblast, ki je slonela na tem in na politiki zaprtij meja in hladne vojne.

Skupni interes vseh sil miru, ki stremijo po odprti evropski družbi, je poraziti sile preteklosti in hladne vojne, ker so objektivno zgolj dejavnik zaviranja. S svojim nasprotovanjem sožitju ter urejenim odnosom med narodi na tem občutljivem koncu celine, delujejo te sile tudi proti objektivnim gospodarskim koristim Trsta in Furlanije, katerim padeč železne zavesave vrača široko zgodovinsko, kulturno in gospodarsko zaledje. Anahronistično misli, kdor razpravo o pravicah naše manjšine meri zgolj skozi prizmo domnevne nestrpnosti italijanskega življa, oziroma kratkovidno računa zgolj na najbolj zaprte in konzervativne volilce, katerim skuša ugoditi tudi v najbolj iracionalnih težnjah.

Bitka za spremembo osnutka Macanico-Biasutti se bo zato nujno odvijala na dveh ravneh: parlamentarno-politični in krajevno-kulturni. Seveda je med tema dvema vzročna povezanost, ko uspeh ali zastoj na prvi ravni nujno terja ustrezen odgovor na drugi.

Mislim, da res ni treba posebej ponavljati, da je vladni zakonski predlog (v kolikor nam je znan po neuradni poti, saj ga vlada še ni

uradno predložila v senatu, kar je zaskrbljujoče) vsebinsko najslabša varianta zaščite, ki nam je bila kdaj ponujena. To odraža šibkost naše manjšine, ki je posledica šibkosti matične domovine v mednarodnih odnosih ter konzervativnega notranjopolitičnega okvira, v katerem je osnutek nastal.

Po mojem nima smisla se spraševati, ali naj osnutek sprejmemo ali ne. Tudi zato ne, ker zaustavitev ali pospešitev postopka ne bo povsem naša domena. Če bo začel svojo zakonodajno pot, tedaj je naša naloga, da ga skušamo spreminiti v tolikšni meri, da bo postal sprejemljiv ali vsaj tak, da nam ne bo škodoval, oziroma, da bodo ob neizneznih omejitvah in nedoslednostih tudi delne pozitivne rešitve in juridične možnosti izboljšanja razmer v dogledni bodočnosti. Kajti prepričana sem, da moramo računati tudi na naglo izboljšanje razmer, bodisi zaradi dogajanja na evropski celine, kjer se uveljavlja pravna družba človekovih pravic in svobod, kakor zaradi krepitve demokratičnih teženj v naših krajih, če jih bodo stimulirali v zadostni meri s svojimi izbirami in delom.

V javnih nastopih sem večkrat poudaril, da sem pripravljen v ožjem odboru senatne komisije za ustavno vprašanja iskati "častem kompromis" in navedel zanj osnovne pogoje.

Ti so znani, a jih bom na kratko ponovil. Mislim, da mora kolikor toliko sprejemljiv zaščitni zakon nuditi na razpolago vsem Slovencem na naseljenem ozemlju treh pokrajin jasne in nedvoumne pravice na področju individualne rabe jezika v odnosih z oblastjo, kulturnih dejavnosti in izobrazbe. Te pravice ne smejo biti pod ravni ukinjenega posebnega statuta londonskega memoranduma in ustrežajoče osimske obveze. (Naj bo s tem v zvezi tudi jasno povedano, da mislim, da bi morala naša manjšina odločno podpreti morebitno zahtevo italijanske skupnosti v Jugoslaviji, da se ji te pravice zares zagotovijo povsod, v Istri, na Reki in kvarnerskih otokih.) Prepričana sem, da je pri uveljavljanju vidnih in kolektivnih pravic možno določeno stopnjevanje njihove intenzivnosti. To je konec koncev pri javnih napisih tudi logika londonskega memoranduma. Vendar ne smemo mimo tradicionalnih slovenskih zasledov in četrti sicer italijanskih mest. Dovolj

Nadaljevanje na 3. strani

potrebna izkušnja Kominforma, ki je toliko škode posejala v naših vrstah. Posledice so bile tako hude, da jih še sedaj nismo docela izbrisali. Prenesemo naj torej to našo hudo izkušnjo tudi tovarišem iz Italije, da ne bi oni po nepotrebnem zabredli zopet v razkol, kar bi bilo za vse one, ki zaupajo v nas, dokončna prekinitev nade v edino moč, ki jih lahko ščiti. Ostali smo edina realna levičarska stranka v Italiji. Ne pozabimo, da smo se včasih Kominforma, mi ubogi oslepljeni bedaki, zmerjali z obtožbami najhujšega izdajstva. In vse to zakaj? Za podporo višjega ali nižjega trinoštva.

ALFRED ŠVAGELJ

KJE NAS ČEVELJ ŽULI

Dialog o prelomnih časih

— Pravijo, da je komunizem mrtev....

— A že spet? Malokoga so tolikokrat pokopali! Veš: ko poslušam te pogrebe s krokarjem na rami, se vsakič spomnim tistega Zida, ki je takole sočustvoval s sabo in dvema precej uglednima rojakoma: Marx je mrtev! Bog je mrtev! In pravzaprav se tudi sam ne počutim predobro....!

— Kaj torej..?

— Najprej razčistiva, o čem sploh govoriva! Kajti prvi grob je komunizmu izkopal Karl Marx: namreč utopičnemu. Pač sanjam o raju na zemlji, naivnim poskusom bega pred družbeno krivico v brezhibno urejene angelsko nedolžnih duš....

— Zato pa ga je utemeljil na znanstvenih dognanjih o razvojnih zakonitostih kapitalizma!

— Že, toda tistega kapitalizma, ki ga je lahko sam raziskal. Pred stopetdesetimi leti! Zato ni prerokoval. Narobe: svaril je pred nerodnimi posnemovalci, ko jim je zabrusil, da se sam nima za marksista! Še več: svaril je pred nevarnostjo, da se v danih okoliščinah človeku prirojena zavist razpase v surovi komunizem siromaštva, uravnilovke in zaslužene osebnosti.

— Pa si rekel, da ni prerokoval....

— Ni: ta misel je pri njem sicer nekajkrat in nedvoumno, toda komaj nakazana. Razvoj časa je njegovim dognanjem, predvidevanjem in slutnjam odmeril neenako mesto v politiki in zgodovini: nekatera je potrdil in razvil, druga ovrgel: tako njegovo podcenjevanje in celo prezir do nacionalnih teženj, do življenjske trdoživosti državnih oblik itd. Gramsci je o Leninu dejal, da je boljševisko revolucijo izpeljal ne le proti "Kapitalu" temveč tudi proti Marxovemu "Kapitalu".

— Kaj je s tem mislil?

— Marx je predvideval, da bo Kapitalizem prerasel v socializem, ko se bodo proizvodne sile tako razvile, da jim bo v starih družbenih okvirih pretesno. Carska Rusija je v tem pogledu zastajala.

— Torej prezgodaj in na nepravem koncu?

— Ja, zgodovina si ne pusti kar tako natikati hlače. Ko je Lenin spoznal, da ni zanetil svetovne revolucije, je tu pa tam popustil, preklical, poskušal z novo gospodarsko politiko predramiti v najširših slojih v mestih in na podeželju interes do dela in zaslužka. Po njegovi smrti je v boju za politično dediščino Stalin brezobzirno obračunal s tekmeči: s Trockim, zagovornikom obzirne-

ga pristopa do ravnovesja med mestom in vasjo. Stalin se je odločil za naglo, težko industrializacijo. Namesto socialističnega načela — vsakomur po svojem delu — je Stalin uveljavil surovi komunizem: vsem enako malo, upornikom pa gulaf ali kroglo v tilnik. V to tlako je nasilno vpregel kmeta in partijo spremenil v biriča, ki je sedel državi na vrat. Število pri tem pobitih seže v milijone.

— Toda Hitler si je na njem polomil zob!

— Ni dvoma: predalček v zgodovini 20. stoletja si je zaslužil. Toda to zmagoslavje je zavilo v senco njegov surovi komunizem: postal je zgled "napredne" ureditve ne samo tam, kjer je z rdečo armijo vzpostavil obroč zavezniških držav. Po njem so se zgledovali tudi tam, kjer so se lahko ponašali za lastno revolucijo: bodisi, da so se z njim sprli, kot v Jugoslaviji, bodisi, da so ga oboževali v sporu z nasledniki, ki so ga doma "zatajili", kot na Kitajskem, ali da ga še danes častijo na poštinih znamkah kot v Albaniji.

— A ni Hruščov odpravil stalinizma?

— Poskušal je. Zavladala je kratka odjuga, pa je že zletel. Stalina je spravil in mavzoleja v gomilo pod kremeljsko steno, sam pa je po predčasnem upokojitvi legel v grob na robu Moskve ob uglednem samostanu.

— Misliš reči, da je Brežnev ponovno uvedel stalinizem?

— Ne. Stalin je bil volk med volkovi: držal je državno-partijsko kasto v pesti. Brežnjev pa je državno-partijsko svečeništvo vpreglo, da mu je stregel. Ohromil je deželo v trenutku, ko si je komaj opomogla od vojnega razdejavanja in začela poganjati mlade: za dve smrtonosni desetletji. Uničil je praško pomlad, dopustil afgansko pustolovščino, razginal cvet sovjetskega razumnštva.

— Toda zakaj mi pravzaprav vse to pripoveduješ? Italijanski komunisti smo vse to že davno obsodili. Italijanski komunisti smo drugačni!

— Priznam. In vendar počiva ta drugačnost na nekem izvirnem sorodstvu. Če bi si bili povsem tuji, bi se nam ne bilo treba sklicevati na drugačnost. Se ti ne zdi?

— Po tvojem se nam je torej berlinski zid zrušil na glavo?

— Takole bi rekel: če tisti, ki vleče vrv s tabo, nenadoma odpove, ti pa vztrajaš se bodo morda na

drugem koncu tvoji nasprotniki znašli z ritjo na tleh, toda tebe bo gotovo vrglo na nos. Nič ne pomaga, če si pri tej igri sodeloval s čedalje manjšim veseljem. Te igre je enostavno konec....

— In s tem tudi socializma?

— Glavni greh socializma sovjetskega kova je bil v odpravi trga kot povezovalca in spodbujevalca svobodnih osebkov ter odpravi liberaldemokracijskih sredstev zaščite človekovih svoboščin. Ima pa tudi zasluge: doma je odpravil lakoto, nepismenost, brezposelnost, na tujem pa nudil kritično osvobodilno kolonialnega jarma ter delavskim bojem v industrijsko razvitih državah.

— Kaj pa nacionalno vprašanje?

— Obei Leninove nacionalne politike so bili spodbudni. Toda Stalinove grehe bo SZ še dolgo plačevala. Sicer pa se je izkazalo, da ni mogoče nacionalnega vprašanja rešiti enkrat za vselej. Spreminja se z razvojem, gospodarstva, šolstva, verskih čustev itd. Toda čas mu nalaga tudi čisto nove naloge.

— In sicer?

— Vrsti vprašanj ni več mogoče ustreči v krajevnem merilu. Nastop jedrske energije je skrajno ostro postavil vprašanje ravnovesja med človekom in naravo v planetarnih razsežnostih. Razo-roževanje do zadostne vzajemne varnosti, omejitve industrijskega razvoja na znosno stopnjo rasti, usmerjanje njegove proizvodne naravnosti v razreševanje težav opustošenega svetovnega juga: vsa ta vprašanja nalagajo snovanje svetovne vlade.

— Kaj ni o tem razmišljal že Enrico Berlinguer?

— Seveda je! Pred njim pa je na ta vprašanja pravočasno opozarjala razvejana filozofska misel marksističnega porekla. Prav neverjetno je, kako se je razkorak med socialistično mislijo in prakso v zadnjih dveh desetletjih neprestano širil. Tako, da se včasih zdi, da ima socializem glavnega nasprotnika bolj v lastni starokopitnosti kot v samih zunanjih nasprotnikih....

R. K.

Privošči si
zgodovino!
Kongres
tvoje sekcije

Razprava o imenu

— Slišim, da razpuščate partijo....

— Kaj šel! Novo snujemo! Pravzaprav niti ne partijo; govorimo o politični tvorbi....

— Zato pač, da se vanjo zlijete, v njej razredčite, razkrojite....

— Ti, veš kaj: zdravnik nam tega ni predpisal. Povrh tega: že lep čas oznanjamo spoštovanje drugačnosti, razločkov, samobitnosti. Čemu bi ravno sebe izvezemali? Partije ne ukinjamo: pri srcu nam je njen prepoved!

— Pa vendar: vsevprek pišejo in govorijo o novem imenu....

— Želimo si, da bi se rodilo nekaj novega. Kar se novega rodi, dobi ime.

— Pa ste ga že izbrali?

— Radi bi, da bi roditeljstvo bilo čim več: seveda bi v tem primeru enakopravno sodelovali pri izbiri imena, znamenj itd. Snubcu na kraj pameti ne pade, da bi nevesti vsiljeval ime potomstva....

— Svojega imena pa bi se le radi otesli, kajne?

— Mi pa gotovo nismo onečastili! Toda zakaj bi tajili, da drami beseda komunizem pri širokih ljudskih množicah na vzhodu gnev in odpor in da je njen ugled na zahodu krepko omajan? Navsezadnje se celo pojmu socializma ne pišejo prijazni časi! Occhetto glede prostih rok in naglega odločanja zlepa ne bo premagal Craxija, naj si še tako žene k srcu!

— V tem naj bi se kosal s Craxijem? Dvomim. Ne verjamem, da bi bil pripravljen zamenjati dvotretjinsko večino, ki jo je s predlogom požel v cekaju po tako bogati obravnavi, s slaboumnim enodušnim ploskanjem, ki je na enem od kongresov PSI Craxija ustoličilo tako rekoč brez besed. — In vendar bo priznal, da je njegov predlog treščil v vas kot strela z jasnega....

— Veš kaj: tja smo ga postavili, zato da razmišlja, snuje predloge in odloča; ne zaradi lepšega. Sicer pa mu nihče ni očital prenašljivosti in nepremišljenosti, ko je ob pokolu pekinskih študentov ostro nastopil pred kitajskim veleposlaništvom v Rimu. Naj bi se bil prej posvetoval s Cekajem? Tudi zato smo na evropskih volitvah slavili zmago! Se kdo pritožuje nad nepričakovanim sklepom, da nismo poslali delegacije na zadnji in poslednji kongres Ceausescejeve partije?

— Uboga KPI: kaj bi brez Occhettove karizmatične medijske postave?

— Le norčuj se, če misliš, da ti bo odleglo. Kaj misliš, da bi brez tehnike in ciklostila, brez radia in tiskane besede bila slovenska

partizanščina to, kar je bila? Spretno ravnanje s sodobnimi občili je v današnjih razmerah ravno tako nepogrešljivo in...spoštovanja vredno.

— Nekoč ste bili ponosni na partijsko enotnost....

— Enotnost naj vlada glede temeljnih ciljev: pot do nje pa vodi skozi jasno izpovedana stališča. Tembolj, ko gre za tako zgodovinske odločitve.

— Torej: poslavljate se od demokratičnega centralizma?

— Ne poslavljamo se; od demokratičnega centralizma smo se v resnici poslovili že na zadnjem kongresu. Želimo prispevati k množični politični tvorbi italijanske demokratične leve, v kateri je prostora za množstvo interesov, zamisli, načrtov, skupin, gibanj in dejavnosti; ki naj v njej polnokrvno zaživi pestrost življenja v kulturni, spolni, narodnostni in jezikovni drugačnosti in samobitnosti na osnovi enakopravnega pristopanja in dogovarjanja. Odlika Occhettovega predloga je v strpnosti in sožitju na temelju programske jasnosti: samega sebe bi pobijal, če bi ju ponujal novim partnerjem, ne zagotavljal pa notranjim oponentom!

— Tembolj, ker so tile otipljivi, medtem ko bi za one težko rekel, da jih mrgoli in da se prerivajo....

— Po pravici povedano, nisem ti prisojal take neučakanosti. Potrpi vsaj, da izredni kongres uradno izreče o predlogu....

— To pa je tudi vse....

— Prepovršno, dragec! Ne le, da v vseh strankah in tokovih v njih prežijo drug na drugega, kako se bo kdo odzval na dogajanje v KPI. Tudi mimo strank se množijo izjave in pozivi v prid predlogu. Med njimi nisi mogel prezreti tistega, ki ga je podpisal tudi oče Pintacuda, ugledni palermški jezuit, zgleden borec proti mafiji in ustanovitelj vsedravnega omrežja političnih zavodov, v katerih se šolajo mladi katoličani ne glede na strankarsko pripadnost! Ne podcenjujmo nestrpnosti, ki se je v štiridesetih letih neprestanega razraščanja demokratičanske samovolje v vsa tkiva državnega aparata, nakopičila in zgostila v ljudeh, gibanjih, društvih. Da bi plodno izbruhnila na dan v združeni alternativni sunek, ji brani splet predsodkov in zaščit, ki pa naglo kopnijo ob dogajanju na vzhodu in spreminjenih mednarodnih odnosih. Namen Occhettovega predloga je, da ta tok dogajanja pospeši.

Ravel Kodrič

■ Nadaljevanje z 2. strani

je, da pomislimo na miljske hribe, tržaška predmestja, kot so sv. Ivan, Lonjer, Katinara ali Škedenj, Barkovlje in druge izločene vasi, Gorica, Podgora, nekatera področja krminskih Brd in kanalska dolina. Različna intenzivnost pri uveljavljanju dvojezičnosti pa naj bo, v krajnem primeru, taka, da ne bo ustvarjala nekih neobstoječih etničnih ali jezikovnih meja, ker so te v nasprotju z logiko enakopravne integracije in sožitja. Manjšini mora biti dana možnost, da sodeluje pri urejanju zadev in uresničevanju smernic tega zakona, kakor ji mora biti zagotovljena možnost, da v trajnem kontaktnem organu (naprimer mešanem odboru) sooblikuje dinamične rešitve in išče odgovore na probleme

in potrebe, ki bi sproti in s časom nastajale. Ministru Maccanicu, s katerim sem na kratko izmenjal nekaj besed med sprejemom na Kapitolu ob obisku sovjetskega predsednika Gorbačeva, sem na izrecno vprašanje zagotovil, da bo naša elastičnost sorazmerna njegovi pripravljenosti na iskanje kompromisa, ki naj bo tak, da ga bo slovenska manjšina le še sprejela.

Ko govorim o elastičnosti in prožnosti imam vedno v mislih pogumna stališča, ki jih je v zvezi s podobnim demokratičnim zakonskim predlogom zapisal pred leti predsednik SKGZ Boris Race, oziroma zaključke prefekta Rizza v Cassandrovi komisiji. Če želimo doseči vsaj boljše izhodiščno točko za nadaljevanje naše-

ga boja in pri tem doseči nekaj vsaj za tisti del naše manjšine, ki ni imel ničesar, moramo biti pripravljeni stopati tudi po neprehajenih poteh in kaj tvegati. Prepričan pa sem, da sta nam sedaj enako škodljiva breznačelna pragmatičnost in demagoška konkurenčnost. Velik vpliv na razvoj dogajanja bodo imele razmere med italijanskim prebivalstvom v naših krajih. Zdi se mi, da napor tržaškega "Piccola", fašistov, listarjev in benskkih sirot hladne vojne, da bi naredili velik hrup pričajo prav o nasprotnem, o njihovi politični osamljenosti in šibkosti. Samo tako lahko tolmačimo naravnost histerične reakcije ob izidu poziva stotine vidnih italijanskih izobražencev k enakopravnosti in sožitju. Kajti prav tem izobražencem

nedvomno pripada nesporna pravica, da govorijo v imenu italijanske kulture v naši deželi.

Globoko bi se motili, če bi sedaj od te italijanske kulture zahtevali, naj se podreja našim taktičnim izbiram. Še huje pa bi bilo zane-marjati jih ali jih obravnavati zgolj kot lepo epizodo. Mislim, da moramo preiti od besed k dejanju in izmeriti tudi našo sposobnost enotnega nastopanja po tem, v kolikšno širino lahko vodi.

Kdaj pa smo Slovenci potrebovali enotnosti in organiziranosti, če ne prav sedaj? V tem okviru je vsaka pobuda koristna, če ni omejitvena in če apriori nikogar ne izključuje. Lahko pa so nosilci pobud različni, kakor je primer slovenskih izvoljenih predstavnikov. Jasno pa je, da institucionalna raven ne za-

dostuje. Potrebno je, da spregovorijo vsa civilna društva in poišče tudi nove oblike izražanja in nove in nove kanale informiranja. In sam Bog ve, kako je poštena informacija naša glavna potreba! Najbrž potrebujemo tudi mi svoj "slovenski forum", da bomo z novimi energijami in učinkovitostjo spremljali celotno obdobje razprave o vsebini zaščite, ki je predelikatna, da bi lahko bila le domena slovenskega člana parlamenta, ene stranke ali organizacije. Potrebni so nam "glasnost", pa tudi velik čut za odgovornost, ki smo jo dolžni — mimo trenutnih političnih računov — predvsem novim pokolenjem, ki bodo poklicana, da boj za kulturno bogato in torej dvojezično družbo evropske kvalitete nadaljujejo in dokončajo.

STOJAN SPETIČ

OCCHETTOV PREDLOG ODMEVA TUDI V SLOVENSKEM TISKU

Utopija se je srečala z resničnostjo

Vprašanje, ki ga je ob koncu najdaljšega zasedanja CK v zgodovini KP Italije dal na glasovanje sekretar Achille Occhetto, je bilo silno preprosto: "CK sprejema predlog generalnega sekretarja o začetku ustanovne faze za novo politično formacijo".

V aktualnem političnem prevodu me je to vprašanje zožilo na suho alternativo: ali ste pripravljeni podpreti reformo, iz katere bo nastala drugačna stranka leve, ali pa ste v imenu "kontinuitete" pripravljeni s simboli vred postopoma izginjati iz središča političnega življenja?

Vrh italijanske partije je pritrdilno odgovoril s 67,7 odstotki navzočih članov, ali natančneje, skoraj tretjina se je distancirala od Occhettove revolucije.

V "fronti zavračanja" so se znašle osebnosti najrazličnejšega porekla: KPI Italije je še dolgo sestavljena iz frakcij, ki so pod enotnim imenom segale od pravočnega militantnega komunizma do bližnje socialdemokracije. Ljudje, ki se vsebinsko ne ujemajo v ničemer, so se za trenutek znašli na istem stališču, ko so zavrnili predlog generalnega sekretarja v celoti: tako odpiranje KP proti "laični" levici kot spremembo imena in zamenjavo klasičnih komunističnih simbolov.

Ob vsem, kar se dogaja na vzhodu — KP Italije je bila dolga leta demokratični vzor disidentom in revizionistična prikazen za ortodokse strukture — je prav gotovo nenavadno, da se prav med italijanskimi komunisti odvija ogorčena bitka za srp in kladivo. Stranka torej, ki je v demokratičnih razmerah že zdavnaj postala nacionalna politična skupina in je internacionalistični plašč nosila le še kot znamenje povezanosti s socialističnim projektom pravične družbe, se lahko prav zdaj razkolje na vprašanjih, s katerimi so se v dvajsetih letih razšli komunisti in socialisti! Medtem pa

se stranke v "realnem komunizmu" otrsajo starih simbolov tako hitro in temeljito, kot da bi hotele, da jih ne bi prav nič več vezalo na preteklost.

»Kaznovani smo s totalitarizmi drugih«

Racionalnost takih dveh bistveno različnih položajev je prav v tem: KP Italije, ki se je po sili razmer moral prilagajati tekmovalnim razmeram na domačem političnem prizorišču, se pri tem intelektualno bogatila in krepila, je kot stalna korekcija "divjega" (torej po definiciji liberalističnega) italijanskega kapitalizma trdno zasidrana pri vseh, ki težijo k modelu "socialne države". S tem, da lahko na svobodnih volitvah zbere od četrtnine do tretjine glasov in je druga najmočnejša politična formacija v deželi, ohranja upanje, da bo "kdaj v prihodnosti" uresničila univerzalni projekt pravične družbe. Paradoks zgodovine je pač tudi v tem, da ravno ta komunistična stranka, ki zaradi poveljne geopolitične razdelitve sveta ni smela sprožiti revolucije in ni smela, tudi če bi mogla prevzeti oblasti ter se udobno nasloniti na formulo o vodilni sili v družbi, 45 let pozneje edina lahko prepričljivo brani socialistične ideale. Velikemu delu javnosti in volivcev se celo zdi, da ima v rokah, ravno zato ker deluje v demokratični parlamentarni ureditvi, vzrode za uresničenje projekta.

Medtem, ko oni na drugi strani črte med demokracijo in totalitarizmom nimajo ne projekta, ne iluzij in še sanjam o "boljšem svetu" so se pripravljeni odpovedati za takorekoč kakršenkoli kapitalizem, je italijanska družba ohranila iluzije in sanje. Zato je mogoče verjeti zagovornikom statusa quo med komunisti, da se tudi oni ne oklepajo preteklosti samo zaradi načela, da tudi njim gre za prihodnost in da se nikakor ne počutijo zgodovinsko

poraženi; narobe, vsaj levo krilo te tretjine CK, ki je glasovala proti spremembam, sodi, da ravno razdiranje totalitarnih režimov na Vzhodu njihovim demokratičnim konceptom ponuja nove možnosti in to celo pod starim imenom in s starimi simboli. Da se je bitka na plenumu osredotočila na pomen simbolov in imena, je zato toliko bolj razumljivo. KP je hkrati "socialna" korekcija družbe, ki ustvarja velike neenakosti, in "veroizpoved" znamenje brezpogojne privrženosti in pripravljenosti na "žrtvovanje". Naj spremenijo ime tisti, ki se imajo česa sramovati, so ponavljali glasovi iz baze, in starejša generacija, ki se tudi ne bo nikoli več prilagodila, je prepričljivo in odkritosrčno izreke. Je bilo vse zaman? Ali je mogoče govoriti o koncu komunističnega načrta socialno pravične družbe v razmerah, ko so množice ljudi še vedno izkoriščane in živijo v bedi marginalnih skupin sredi blišča postkapitalističnih družb? Privrženci pretrganja kontinuitete s preteklostjo — ta navsezadnje od komunističnega projekta pravične družbe ni uresničila praktično ničesar, zato pa na široko uničila življenjsko odpornost in ustvarjalnost družb — tem starim "čuvarjem pečata" odgovarjajo, da problema preprosto ni mogoče postaviti v takih terminih. Za cele generacije Italijanov je komunizem pomenil soočanje s fašizmom, s sindikalnimi bitkami, z gibanjem za polne državljanske pravice, za moderno državo; zdaj pa nič ne pomeni, zaradi zloma realnih komunizmov je projekt mogoče poistovetiti samo še s partijskimi državami. Geslo o reševanju zapuščine je zato dvorezno: prav tako, kot preteklost imajo sodobni komunisti dolžnost reševati "projekt" pred razpadom. Occhettov nepričakovani predlog o možni spremembi imena so njegovi privrženci razložili ravno z željo, da bi socialistične vrednote uživali in obdržali, potem ko so

totalitarni režimi uzurpirali ves socializem. "Kaznovani smo s totalitarizmi drugih", je dejal sam Occhetto.

Zapisnik zgodovine

Poleg vsega ni prvič, da italijanski komunisti razmišljajo o spremembi imena, na kar je na plenumu opozorila tudi predsednica predstavniškega doma italijanskega parlamenta Nilde Iotti, ko je povedala, da je "Togliatti ob nastopu Nehruja v Indiji menil, da je morda aktualna socialistična alternativa tudi brez vodilne vloge KP". Še bolj so bile dileme jasne leta 1965, povod pa je bila odstavitelj Hruščov. Filozof Norberto Bobbio, socialistični heretik, je tedaj poslal pismo komunistu Giorgiu Amendoli in povabil k sodelovanju: "Pripravljeni smo na spravo, če boste pošteno, lojalno, dokončno poravnali račune z nami in priznali zahteve moderne demokracije...imate edinstveno priložnost...danes je Italija zrela za veliko enotno delavsko stranko." Amendola je izziv sprejel in zamislil se je pojavila v javnosti, na kar je Bobbio poziv še konkretniziral: "Enotna delavska stranka ne more biti drugačna kot socialdemokratska".

Čeprav se je Amendola potem deloma umaknil, so bile reakcije iz njegovih vrst izjemno ostre in kampanjo proti njemu je vodil Pietro Ingrao, ki je tudi zdaj na čelu skupine proti Occhettu. Na seji vodstva so Amendolo obsojili "popuščanja socialdemokraciji", napadli so ga iz Moskve. Julija 1965 se je s kompromisno formulacijo zadnjič na to temo sestal CK. Ingrao je zmagal, večina se je pridružila mirnemu pokopu ideje o združenih levici, v kateri bi KP izgubila svojo militantno in ekskluzivno opozicijsko naravo, le peščica je jasno povedala drugače. Tako kot je bilo leta 1969 na seji CK v Ljubljani sleherno glasovanje proti

predlogom vodstva takorekoč izenačeno z izdajo, tako je bilo v tistem času tudi v Rimu nasprotovanje vodstvu kar tvegano dejanje. Na zapisnik zgodovine naj gre, da je med štirimi, ki so glasovali proti (torej za postopek uradnega približanja socialdemokraciji) štel tudi 29-letnik, ki so mu malo prej zaupali nagrobni govor za Togliattijem. Njegovo ime — Achille Occhetto.

Razvoj je dal prav četverici odpadnikov in postopoma se je italijanska partija odcepila od programske baze "klasičnega" komunizma, tako da je danesna primer britanski laburisti ali zahodnonemški socialdemokrati zlahka vzamejo za svojo. Če - ta če je ključnega pomena - bi bili italijanski komunisti pripravljeni tako pretrgati stik s preteklostjo, ki jih je postavila v svojevrstno politično diasporo v Italiji, da bi lahko sodelovali z drugimi socialističnimi formacijami. Occhetto je naredil korak v smeri pretrganja kontinuitete in izrazil pripravljenost spremeniti simbole, ki so navzven ovirale levo politično združevanje. Toda to je šele začetek: sprememba imena bi bila pač dokončanje notranjega preurejanja, iz katerega lahko nastane povsem nov politični subjekt. Če pa izgine KPI v taki obliki, kot je zdaj, če se zlije z evropsko socialdemokracijo in deluje tudi na prostoru združene Evrope, se spremeni ves italijanski politični sistem.

Velikim kratkoročnim tveganjem se prilagajo veliki možni dolgoročni dobitki. Bližnji izredni kongres bo pokazal, da je mogoče ta zgodovinski zasuk izpeljati z dvema tretjinama privrženecv in proti besedi vseh velikih "starcev" in mladih fundamentalistov.

MOJCA DRČAR-MURKO

(Evropa zdaj)

darovi in prispevki

Ob poravnavi naročnine so v sklad DELA prispevali tovariši: JURCA GIORGI VLADI—Sesljan 8.000 lir, ŠPANGER LEO—POLJ—Devin 3.000 lir, TUL REMIGIO—ul.Natale c.80 8.000 lir, ROMAN GERGOLET—Dobrodo 8.000 lir, LOVRIHA JOSIP—Dolina 233 5.000 lir, GREGORI ANTONIO—ul.Vigneti 129 23.000 lir, KOBAL SILVIO—ul.Buonaroti 11 3.000 lir, ČUK ALBERTO—Trebče 3.000 lir, FRANDOLIČ VALERIO—Dobrodo 3.000 lir, DEVE-TAK ROMANO 8.000 lir, HAFNER SOČA—Božje polje 8.000 lir, BANDELJ ANGELO—Sv.Križ 8.000 lir, ZMAGA BLAŽINA 23.000 lir, BRESCIANI LUIGI 10.000 lir, REGENT REGGENTE JOSIP—Sesljan 3.000, TENGE ANGEL—Sv.Križ 3.000 lir.

Namesto cvetja na grob Jušta Švare darujejo EGIDIA in MILIO ZOBEC iz Boljunca 20.000 za sklad DELA.

V spomin na predkratki umrlo mater darujeta ALBIN ŠKERK in sestra GABRIELA ŠKERK FERFOLJA 100.000 za sklad DELA.

Namesto cvetja na grob Marije Markuže vdove Škerk darujeta ILIJA in BORIS SARDOČ iz Šempolaja 50.000 za sklad DELA.

V spomin na Marijo Markuža Škerk daruje ANGELO ŠKERK iz Praprota 50.000 lir za sklad Dela.

V spomin na umrle svojce daruje BRUNO SULČIČ iz Križa 95, 20.000 lir za sklad DELA.

KAJ SI PRIČAKUJEMO OD KPI V 90. LETIH

■ Nadaljevanje s 1. strani

V tem pogledu se mi zdi samo po sebi umevno, da se laična kulturna zavest, pa naj bo individualna ali kolektivna, lahko pred časom, ko se je na primer marksizem ponujal kot nova in drugačna bralna leča informacij. To je bila tedaj njegova velika zasluga; zapravl pa jo je, ko se je topo upiral prednosti laične kulture, ki ji lastna narava narekuje nenehno sprotno presnavljanje, ne pa okamenega tolmačenja sveta.

Eno od dognanj takega presnavljanja nam na primer pravi, da pomeni politična oblika le eno izmed možnih preoblek kolektivne kulturne zavesti. Prodornost neke politične organizacije pa ne leži v zaseganju vseh osebnih zavesti, in tvorijo dano kolektivno zavest, ki v zavračanju ali preprosto preziranjju tistih, ki se zaseganju upirajo. Prej v tem, ali zna prisluhniti tistim, ki so se odločili za avtonomno presnavljanje informacij. Kolikor večje je zanimanje, ki ga neka politična tvorba zna predramiti okrog neke vrste informacij, ne da bi sama vnaprej vsiljevala rezultata njihove obravnave, tolikor globlje se bo osredinila znotraj političnega, družbenega in kulturnega gibanja neke skupnosti.

nega, družbenega in kulturnega gibanja neke skupnosti.

V bistvu lahko rečemo, da je neka politična sila moderna v toliko, kolikor zna problem izluščiti, njegovo razreševanje pa prepušča svobodni osebnosti in kolektivni zavesti; ne pa da oznanja nalogo hkrati z njeno razrešitvijo, kot se zdaj dogaja, pri tem pa zmerja z nasprotnikom, če že ne s sovražnikom, tudi tistega, ki s pomenom postavljenega problema sicer soglašajo, odklanja pa ponujeno rešitev. Zapravljena je bila tako vrsta zgodovinskih priložnosti zgolj zato, ker so eno izmed možnih obravnava informacije vsiljevali kot edino možno, v opreki — ponavljam — s samim bistvom laične kulture.

Osebnost sem prepričan, da deli danes take vrste kulturno zavest dokajšen del italijanske družbe, ki se ne prepozna v nobenem ponujenem političnem predlogu, tudi v tistem ne, kajpak, ki ga ponuja KPI. Sicer pa: kako naj se ta nova kulturna zavest, ki je dozorrela v zadnjih dvajsetih letih po upih in tragičnih stranpotih prelomnega 68. leta, prepozna v tistih, ki od nje terjajo zgolj izrekanje o pristanku na že izdelane

predloge, ki z njimi komajda soglašajo.

Politične tvorbe, ki naj prisluhne zahtevam, upom, nemara — zakaj ne, navsezadnje — utvaram te nove laične kulture, še ni. Pravzaprav je nikoli ni bilo in je tudi biti ni moglo, saj ni take kulture sploh še bilo.

Zato je povsem prazen — po mojem pa tudi zgrešen — up tistih, ki mislijo, da se utegne nova kultura, ki se — hvala Bogu — rojeva v Italiji in v svetu, nasloniti na "staro" politično tvorbo, ki še ni doumela, v čem se je svet danes spremenil, in zato še sebe ne more spremeniti.

Pravo vprašanje zato ni tisto, ki smo si ga postavili za naslov današnjega srečanja, namreč, kaj si pričakujemo od KPI v devetdesetih letih — še manj pa vprašanje, kaj bo iz KPI v bližnji bodočnosti, ki se ob njem tako živahno kresejo mnenja v zadnjih mesecih. Iskreno povedano, ne skrbi me kaj prida, kaj bo iz KPI v bližnji bodočnosti; veliko več me namreč skrbi, kaj bo iz te nove zavesti, ki se rojeva v Italiji in ki preveča dokajšnje plasti naše družbe, če ne bo prišla do ustreznega izraza, do oporišča, skratka do nekoga, ki ji je pripravljen prisluhniti.

Ni KPI — prizanesite zastareli prisposobi — "očitala sredi broda", pač pa pomemben del italijanske družbe, ki si bo, ali pa tudi ne, priboril domovinsko pravico v naši državi, ostal nemara ob robu ali pa prispeval s samostojnim presnavljanjem informacij k državljanstvu in družbeni rasti vse skupnosti. Pustiti, da — prej kot KPI — obtiči ta del družbe "sredi broda", bi zato pomenilo spet zapraviti zgodovinsko priložnost. Vsa italijanska družba bi s tem bila siromašnejša, manj zrahljana in — če dovolite — skrajno blede in dolgočasna.

Od KPI si torej želim in — če že hočete — od nje pričakujem za bodočnost odgovorno dejanje. Naj bom do kraja odkrit: zna biti, da ga opravi KPI, lahko pa ga opravi kdo drug ali pa sploh nihče. Če ga bo namesto KPI kdo drug, bom s tem prav tako zadovoljen, dasiravno bi danes tako možnost težko uzrli na obzorju. Nedopustno in človeške etike ne vredno bi bilo, ko bi ga nihče ne opravil ali pa bi KPI dopustila, da tega odgovornega dejanja nihče ne opravi.

IVAN VERČ